

De asemenea, la moartea lui Alexandru, în versiunea latină și polonă, macedonenii de lângă patul lui îl plîng pe acesta și soarta lor personală viitoare:

«Melius fuerat nobis omnibus mori tecum, quia post mortem tuam regnum non stabit. Vae nobis, ubi nos dimittis»¹.

«Lepiej by nam było wszystkim pomrzeć, niżli widzieć ciebie przed naszą oblicznością umierającego. Wiemy to, iż po śmierci twej królestwo nasze będzie rozproszone. Niestety nam nędznym, gdzie opuścimy pana naszego, Aleksandra?»².

În locul acestei scurte lamentări a bărbaților, versiunea sîrbească și cea română introduc un bocet de tipul celor improvizate și îl pun pe seama Ruxandrei. Este deci o schimbare de structură a textului, dar și bocetul are note distincte de duioșie în cele două versiuni. Autorii au imprimat bocetelor introduse tradiția și culoarea locală:

«Роксанда кръзно до земліє раздра, и косе до земліє распоусти, съ плачемъ къ Александру іако жнкоу говораше:

Жены і деть, плачете съ мною [...]. О Александре, всего свѣта царю, силниіи господниіи, да кръвникъ ли мене бѣше, поніеже къ чоуждиіи остави ме земліахъ! Сам іако сльн'це съ сльн'цемъ заиде.

Нъ о сльн'це и горы и хълми и море и краснаа дрѣва плодокитаа, плачнѣ съ мною дѣнскъ. Источнѣ источникъ сльзныи отъ очю моею, и ѣзеро наплннѣ, гороу напоашѣ пелнновоу, оноу гороу ѣдокнтоу мнѣ»³.

«Ruxandra plîngea și zicea:

O, vai de mine Alexandre, amărîta de mine, dragul meu Alekxandre, împăratul meu și domnul meu, dară eu ce-ț fusei vinovată de mă scoseși în țeri streine și acum mă lași jalnică și amărîtă? Pentru aceasta plîngeți astăzi toți împărații, și craii și domnii, tinerii și bătrînii, munții și codrii, și toate rîurile și izvoarele, întristați-vă!

Și iară zise:

O, dragul meu Alexandre, astăzi apuse soarele meu și al machedonenilor! O amar mie, Alexandre, astăzi întunecă lumea toată! Să plîngă soarele și luna, și stelele, cîmpii și codrii, de veninul meu...»⁴.

În bocetul din versiunea sîrbă, Ruxandra invită să plîngă cu ea, în spiritul folclorului local, «soarele și munții, marea și frumoșii pomi roditori, iar izvorul lacrimilor ei să umple iezerul». În cea românească ea cheamă să ia parte la jale împărații și craii, tinerii și bătrînii, munții și codrii, soarele, luna și stelele, ceea ce se regăsește în folclorul românesc:

«Plîngeți și voi, codrilor,
Mîndrelor pădurilor,
Plîngeți și voi, apelor,
Dimpună pietrilor...

Plîngeți și voi, munților,
Și voi, mîndre văilor,
Plîngi, o, lună, și tu, soare,
Cînd omul din lume moare...»⁵.

Este clar că în fiecare fragment de bocet avem de-a face cu un alt tablou literar, în care culorile sînt puse cu materialele și tradiția pe care fiecare scriitor

¹ Fr. Pfister, *op. cit.*, p. 129.

² J. Krzyżanowski, *op. cit.*, p. 144.

³ Stojan Novaković, *op. cit.*, p. 149. O redacție similară a bocetului la V. Jagić *Život Aleksandra Velikoga*, în «Starine», III, 1871, p. 328. Comp. M. N. Botvinik etc., *op. cit.*, p. 71.

⁴ I. C. Chițimia și Dan Simonescu, *op. cit.*, p. 84.

⁵ S. Manguia, *Calendar pe anul 1883*, Biserica Albă, 1882, p. 129.